

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep

0030 OSLO

Dato: 15.07.2010
Deres ref: 10/1904 TME

Høringsuttalelse - NOU 2010:6 om pensjonslovene og folketrygdreformen

Vi viser til brev fra Finansdepartementet av 05.05.2010 der NOU 2010: 6 Pensjonslovene og folketrygdreformen I sendes på høring. Den Norske Aktuarforening støtter i hovedsak forslagene, men vi har enkelte kommentarer og forslag til endringer.

Vi vil bemerke at vi har valgt ikke å kommentere tema som vil bli drøftet av Banklovkommissjonen i sin rapport nr 2.

Pensjonsalder

Innledningsvis bemerkes at "pensjonsalder" ikke er korrigert i følgende paragrafer:

§ 5-4, annet ledd punkt b

§ 5-6, første ledd punkt b

§ 5-7, tredje ledd

§ 15-3, tredje ledd

Vi antar at forekomstene i § 16-2 (leddene 3b, 6 og 9) ikke behøver å endres.

Kommentarer til enkeltparagrafene

§ 2-3

Banklovkommissjonen har foreslått å stryke siste setning som sier "Det kan settes som vilkår for utbetaling at de forsikrede framsetter krav om ytelser etter lov om folketrygd." Setningen har betydning ved utbetaling av uførepensjon fra foretakspensjonsordninger og bør derfor flyttes til kapittel 6 som omhandler uførepensjon, f. eks som eget punkt i § 6-1.

§ 3-10

En person som ansettes etter nådd opptjeningsalder, har ikke rett til å bli medlem i pensjonsordningen (dvs. den tradisjonelle ytelsesordningen). Disse skal i stedet få opptjening av alderspensjon via engangsbetalt alderspensjon eller innskuddspensjon. Dette oppfatter vi som en **annen** pensjonsordning. Håndteringen av nyansatte i nevnte aldergruppe er derfor grei.

I § 4-5, 4. ledd omtales arbeidstakere som allerede er medlemmer av pensjonsordningen men som etter nådd opptjeningsalder ikke lenger vil opptjene mer pensjon selv om de fortsetter sin stilling i foretaket. Disse skal i stedet få opptjening som sikrer engangsbetalt alderspensjon eller innskuddspensjon, dvs. i en "annen" pensjonsordning på samme måte som nevnt i § 3-10, 2. ledd. Vedkommende er fortsatt ansatt og det skal derfor i flg. § 4-6 ikke utstedes fripolise. Dette medfører at arbeidstakere i denne situasjonen skal være medlem av to ulike

pensjonsordninger samtidig: den opprinnelige uten ytterligere opptjening og den "andre" hvor ytterligere opptjening av alderspensjon skal skje.

§ 4-6, 1. ledd

Et medlem som slutter i foretaket uten samtidig å ta ut alderspensjon fra foretakspensjonsordningen, skal meldes ut. Hvis medlemmet derimot tar ut minst 20 % alderspensjon fra foretakspensjonsordningen, skal medlemmet ikke meldes ut. Det kan tenkes situasjoner der medlemmet tar ut AFP, men egentlig ikke ønsker å ta ut alderspensjon fra pensjonsordningen selv om vedkommende slutter å jobbe.

Regelverket for overskuddstildeling og regulering av løpende pensjon er forskjellig for fripoliser og foretakspensjonsordninger. Tildelt overskudd til pensjonsregulering er normalt dårligere for fripolisene pga a) muligheten til å ta inntil 20 % av overskudd på avkastningsresultatet til egenkapital før overskuddstildeling, jf forsikringsloven § 9-12 og b) ulik aktivasammensetning på forvaltet kapital i foretakspensjonsordninger og for fripoliser. Noen bedrifter har dessuten reguleringsbestemmelser for pensjonistene i foretakspensjonsordningen som gir høyere pensjonsregulering enn det som overskudd tilført pensjonistenes overskuddsfond gir av pensjonsregulering. Den lille forskjellen det er mellom ikke å ta ut pensjon i det hele tatt og ta ut minst 20 % av alderspensjonen kan derfor medføre helt ulike konsekvenser for medlemmet mht fremtidig pensjonsregulering.

Det vil derfor i mange tilfeller lønne seg for den ansatte å ta ut litt alderspensjon fra foretakspensjonsordningen for å unngå å miste fremtidig pensjonsregulering. Selv om vedkommende kun tar ut 20 % av alderspensjonen ved fratredelsen, vil hele ytelsen bli inkludert i forbindelse med pensjonsreguleringen.

Det vises i så måte til spesialmerknadene til § 1-2 (side 114 i NOU2010:6 vedr medlemsdefinisjonen). Der er det påpekt at alderspensjonister i en innskuddsordning ikke skal være medlem av pensjonsordningen, men at en slik endring ikke foreslås for foretakspensjonsordninger fordi en utmelding av alderspensjonister "vil ha betydning i forbindelse med regulering av de løpende pensjonene ved bruk av pensjonistenes overskuddsfond".

§ 4-6, 2. ledd

Det skal ved utstedelse av fripolise ved fratredelse tilføres en forholdsmessig andel av kontraktens tilleggsavsetning. Det samme skjer ved stillingsskifte (§4-4, 2. ledd), ved planendringer (§5-9) og ved avvikling av pensjonsordningen (§15-3) som alle henviser til bestemmelsene i §§4-7 til 4-9. Vi antar utstedelse av fripoliser ved omdanning til innskuddspensjonsordning og lukking, jf § 15-6, også skal ha en andel av tilleggsavsetningen.

Det skal tilføres en *forholdsmessig* andel av tilleggsavsetningen ved utstedelse av fripolise. Dette medfører at en fripolise med grunnlagsrente 3 % tar med seg en større andel av kontraktens tilleggsavsetning enn en fripolise med grunnlagsrente 4 % til tross for at førstnevnte fripolise har lavest risiko. Vi foreslår heller en fordelingsnøkkel som er lik grunnlagsrenten multiplisert med premiereserven enn bare multiplisert med premiereserven.

Det gir spesielle utfordringer å beregne riktig tilleggsavsetning som skal medfølge i en periode mellom 31.12 og pensjonsinnretningens endelige fordeling/belastning av tilleggsavsetninger. Pensjonsinnretningene må derfor få anledning til å foreta tildeling av tilleggsavsetninger med endelig virkning ved utstedelse av fripoliser uten at det skal foretas noe etteroppgjør.

Det må også aksepteres situasjoner hvor det ikke er full sammenheng mellom tildelt andel tilleggsavsetning ved fratredelse og hva som er generert av overskudd på fripolisen. Følgende situasjoner kan illustrere dette:

- 1) Livselskapet eller pensjonskassen disponerer til tilleggsavsetninger pr 31.12.09 basert på overskudd i 2009. Tildelingen på kontraktsnivå skjer i forbindelse med utarbeidelse av kontoutskriftene, typisk i mai måned påfølgende år. En arbeidstaker som slutter i februar 2010 vil derfor ikke få med seg andel av tilleggsavsetningen basert på overskudd oppstått i 2009.
- 2) Livselskapet eller pensjonskassen belaster tilleggsavsetningene pr 31.12 pga dårlige finansresultater. På samme måte som over vil belastningen på kontraktsnivå skje i forbindelse med utarbeidelse av kontoutskriftene. En arbeidstaker som slutter før kontoutskriften er utarbeidet vil i dette tilfellet få med seg for mye tilleggsavsetning.
- 3) Livselskapet eller pensjonskassen disponerer til tilleggsavsetninger pr 31.12.09 basert på overskudd i 2009. Anta det ikke foretas ytterligere avsetninger til tilleggsavsetninger ved resultatdisponeringen ett år senere selv om det er et positivt renteresultat (avkastning utover grunnlagsrenten på kontrakten). En arbeidstaker tas opp som medlem i foretakspensjonsordningen pr 1.1.10 og fratrer en gang i 2011 eller i 2012. En "forholdsmessig" andel av tilleggsavsetningen ved fratredelsen innebærer at denne personen får med seg en andel av tilleggsavsetningen på kontrakten som ble generert før vedkommende ble ansatt.

§ 5-5 siste ledd.

Ved beregning av ytelser fra folketrygden skal "det regelverket som gjaldt for folketrygden 31.12.09 legges til grunn". Vi antar dette ikke medfører behov for endringer i forhold til bruk av den bransjestandarden for beregning av antatt tilleggspensjon fra folketrygden som ble utarbeidet i 1992 av datidens Finansnærings Hovedorganisasjon. Denne bransjestandarden benyttes av alle i dag.

I henhold til siste setning i § 5-5 skal det til enhver tid gjeldende grunnbeløp i folketrygden benyttes ved beregning av folketrygdens ytelser. Vi legger til grunn at G skal oppdateres når pensjonsytelsene beregnes, normalt ved registrering av nytt pensjonsgrunnlag. Det er derfor ikke behov for å regne om ytelsene hver gang G endres.

§ 5-7

Grensen for opptjening bør gjelde opptjening av pensjon frem til full opptjening er oppnådd. Opptjening av pensjon etter nådd opptjeningsalder bør komme i tillegg, jf kommentarene til § 3-10.

§ 5-7c, tredje ledd

Siden det foreløpig ikke er gitt hvem som tar ut alderspensjon tidlig og i hvilken grad disse kan forventes å leve kortere enn gjennomsnittet som er antatt i premieberegningene, bør det være et *krav* om å ta et fradrag i reserven ved omregning til tidlig uttak. Det vil ikke være hensiktsmessig om dette fradraget skulle utvikle seg til å bli en konkurranseparameter på linje med kostnader for øvrig.

Vi ser det for øvrig som positivt at Finanstilsynet kan gi forskrift om andre satser enn de som ligger i loven.

§ 6-1, 2. ledd

Rehabiliterings- og attføringspenger fra folketrygden benyttes ikke lenger og er erstattet av arbeidsavklaringspenger. Bestemmelsen må ses i sammenheng med kapittel 5 om "Utfyllende bestemmelser om fradrag i uførepensjon ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger" i forskrift til foretakspensjonsloven.

§ 8-6, 2. ledd

Det vises til lov om forsikringsvirksomhet av 10. juni 1988 nr 39. Denne loven er opphevet og bestemmelsen i 2. ledd er derfor ikke relevant.

§ 8-6, 3. ledd, § 12-6, § 12-7, § 14-1, § 14-3 og § 15-4

Reglene for bruk av sikkerhetsfond er fjernet, men det er ikke tatt hensyn til at pensjonskassen har et risikoutjevningsfond i stedet. Spesielt ved avvikling av pensjonskasser, er det en innarbeidet praksis at risikoutjevningsfondet overføres til premiefond. Denne håndteringen er for øvrig akseptert av Finanstilsynet på forespørsel via e-mail fra et aktuarkonsulentfirma. En parallell til denne håndteringen av risikoutjevningsfondet er at opptjent egenkapital (dvs egenkapital som ikke er innskutt eller tilført som ansvarlig lån) også tilføres premiefond ved avvikling av pensjonskasse.

Hvis man antar at risikoutjevningsfondet inngår som en del av egenkapitalen i pensjonskassen slik egenkapital nå er foreslått benyttet i foretakspensjonsloven, så vil en andel av risikoutjevningsfondet bli "tilordnet og tilbakeført til foretaket" (jf § 12-7, 2. ledd). Ordet "tilbakeført" kan forstås som at dette er penger i pensjonskassen som skal tilbakebetales til foretaket som har foretatt innbetalingen. "Tilbakeført" indikerer også at pengene tilhører foretaket og ikke pensjonsordningen. Hverken sikkerhetsfond eller risikoutjevningsfond har noen gang fått tilført penger via innbetalinger fra foretaket.

For å gjøre minst mulig endringer i foretakspensjonsloven foreslår vi derfor at tidligere bestemmelser videreføres bortsett fra at "sikkerhetsfond" erstattes av "risikoutjevningsfond".

§ 15-3, 3. ledd

Det er ikke angitt nærmere hvordan premiefondet ved avvikling av pensjonsordningen skal fordeles. Vil det nå kun være ansatte under 62 år som skal inngå i fordelingen siden det bare er disse som "ikke har rett til løpende pensjon"? Fordelingen kan alternativt omfatte alle ansatte under opptjeningsalder, men bare gjelde for den delen av alderspensjonen de eventuelt ikke har tatt ut.

Innskuddspensjon

§ 7-2, 2. ledd

Av kostnadmessige grunner støtter vi at uttaksgrad ikke kan endres før 67 år med mindre det er snakk om økning til fullt uttak.

Etter 67 år er det overlatt til regelverket å fastsette mulige tidspunkter for endring av uttaksgraden. Det blir derfor opp til det enkelte selskap / kunde å sette disse rammene. Dette vil isolert kunne være kostnadsdrivende.

§ 7-3, 1. og 3. ledd

Arbeidstakeren kan overstyre valget mellom spareavtale eller pensjonsforsikring som er fastsatt i regelverket, jf § 2-5. Ved omdanning fra innskuddskapital til forsikret ytelse, vil typisk de friskeste velge overgang. Ved omdanning motsatt vei, vil det være de med dårligst helse som ser en mulig gevinst.

Det åpnes også opp for at pensjonskapitalbevis kan slå sammen med fripoliser ved uttak av pensjon.

Denne frivilligheten medfører at pensjonsinnretningene vil benytte sterkere tariffer, alternativt benytte seleksjonsfradrag.

§ 7-5, 2. ledd

Pga av antiseleksjon støtter vi at livsvarig ytelse ikke kan endres til opphørende pensjon.

§ 12-1, 5. ledd

Sikkerhetsfond bør erstattes med risikoutjevningsfond i stedet for at "sikkerhetsfond" strykes, jf kommentarene om samme sak under foretakspensjonsloven.

Med vennlig hilsen

Den Norske Aktuarforening

Erik Falk

Viseformann

Den Norske Aktuarforening (DNA) er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuarutdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av aktuarfaget og medlemmenes felles interesser. De aller fleste aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.

